

Уроци 5

lernu!

 Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Тази публикация отразява само гледната точка на автора, поради което Комисията не може да бъде отговорна за каквато и да е употреба на информация, която излиза тук.

<https://lernu.net/instruado?lang=bg>

La tuta enhavo, se ne estas indikite ie eksplicite io alia, apartenas al *lernu.net* kaj estas publikigita sub la permesilo *Krea Komunaĵo Atribuite-Nekomerce-Samkondiĉe 4.0 Tutmonda*.

Таблични думи

Разучете таблицата и вижте колко правилно и логично е съставена тя: значението на която и да е от 45 думи в таблицата може да се извлече от общото значение на начална и последната част на думата. Запомнете специално следните думи:

	KI- въпросителна дума, относителна дума, възклицание	TI- показателна дума	ĈI- всеобхващаща дума	NENI- отрицателна дума	I- неопределена дума
-U индивид, нещо индивидуално, определено	kiu kiu С нея се пита за самоличността на едно от няколко познати лица или неща.	tiu tiu Посочва едно от няколко познати лица или неща.	ĉiu ĉiu Показва един по един и без изключения отделните членове на група хора или неща.	neniu neniu Отрича членовете на група от хора или неща.	iu iu Посочва непознат или неопределен индивид или нещо.
-O нещо	kio kio „какво, кое нещо, какво (какъв вид) нещо“	tio tio „нещо, онова нещо“	ĉio ĉio „всичко, всяко нещо, всякакво нещо“	nenio nenio „нищо, никое нещо, никакво нещо“	io io „нещо, някое нещо, някакво нещо“
-A характеристика, вид	kia kia „какъв, от кой вид, имаш каква характеристика или свойство“	tia tia „такъв, от този вид, имаш тази характеристика или свойство“	ĉia ĉia „всякакъв, от всеки вид, имаш всички характеристики или свойства“	nenia nenia „никакъв, от никой вид, нямащ никоя характеристика или свойство“	ia ia „някакъв, от някой вид, имаш някаква характеристика или свойство“
-EL начин, степен	kiel kiel „как, по кой начин, в каква степен“	tiel tiel „така, по този начин, в такава степен“	ĉiel ĉiel „всякак, по всеки начин“	neniel neniel „никак, по никакъв начин“	iel iel „някак, по някой начин, в някаква степен“
-E място	kie kie „къде, на кое място“	tie tie „там, на онова място“	ĉie ĉie „навсякъде, на всяко място“	nenie nenie „никъде, на никое място“	ie ie „някакъде, на някое място“
-AL причина	kial kial „защо, поради каква причина, поради какво“	tial tial „затова, поради тази причина, поради това“	ĉial ĉial „поради всяка причина, поради всичко“	nenial nenial „поради никоя причина, поради нищо“	ial ial „поради някаква причина, поради нещо“
-AM време, път (случай, условие)	kiam kiam „кога, в кое време, кой път“	tiam tiam „тогава, в онова време, онзи път“	ĉiam ĉiam „всякога, във всяко време, всеки път“	neniam neniam „никога, в никое време, никой път“	iam iam „някага, в някое време, някой път“
-OM количество (подсилена степен)	kiom kiom „колко, колко много, какъв брой, какво количество“	tiom tiom „толкова, толкова много, такъв брой, такова количество“	ĉiom ĉiom „всичкото, цялото количество“	neniom neniom „николко, никакъв брой, никакво количество“	iom iom „малко, нито много – нито малко“
-ES притежател (косвен подлог, косвено допълнение)	kies kies „чий, принадлежащ на кого“	ties ties „негов, принадлежащ на онзи човек“	ĉies ĉies „принадлежащ на всички“	nenies nenies „ничий, непринадлежащ на никого“	ies ies „нечий, принадлежащ на някого“

ĉ-io = всичко

ĉ-iam = винаги

ĉ-iu = всеки

iom = известно количество, малко

ĉ-iuj = всички

Думите от таблицата могат да имат окончанията -j (множествено число) и -n (винителен падеж):

- окончанието -j може да имат думи, завършващи на -u и -a
- окончанието -j може да имат думи, завършващи на -o, -u, -a kaj -e

ĉio = какво; каквото

ĉion = какво (във винителен падеж)

Ĉio estas tio? Tio estas kuko. = Какво е това? Това е торта.

Ĉion vi manĝas? Kukon mi manĝas. = Какво ядеш? Ям торта.

ĉiu = кой; който

Ĉiuj estas viaj amikoj? = Кои са приятелите ти?

Ĉiu staras kun li? = Кой стои с него?

Ĉiujn librojn vi legis? = Ко книги си чел?

Ĉiun mi vidas? = Кого виждам?

ĉia = какъв; какъвто

Ĉiaj estas ŝiaj leteroj? = Какви са писмата ѝ?

Ĉia estas la vetero? = Какво е времето?

Ĉiajn fotojn vi faris? = Какви снимки си направил?

Ĉian aŭton vi havas? = Какъв автомобил имаш?

ĉie = къде

ĉien = накъде

Ĉie mi estas? = Къде съм?

Ĉien vi iras? = Къде отиваш?

Думите могат да се комбинират с предлози:

al ĉiu = на/към кого

kun ĉiu = с кого

al tiu = на/към този

inter tiuj = между/сред тези

Сравнение

Сравнителна степен се образува от думата **pli**:

pli bona = по-добър

pli granda = по-голям

Превъзходна степен се образува с думата **plej**:

plej bona = най-добър

plej granda = най-голям

При сравнение с някой/нещо се използва **ol**:

pli bona ol vi = по-добър от теб

А в превъзходна степен се използва **el**:

la plej bona el ĉiuj = най-добрият от всички

В превъзходна степен на прилагателни преди **plej** винаги трябва да стои определителният член **la**.

Думичките **pli** и **plej** се използват и с наречията. Правилата са същите, с изключение на една разлика: пред **plej** няма **la**.

pli rapide = по-бързо

plej rapide = най-бързо

dum

Думичката **dum** означава времетраене и може да се използва както като предлог, така и като съюз:

Li sidas dum la manĝo. = Той седи, докато яде.

Ŝi skribas dum li legas. = Тя пише, докато той чете.

ĉi

Думата **ĉi** се използва с думи от таблицата на корелативите, започващи с "ti-", за да се посочи близост:

tie = там

tiu = онзи

tiu ĉi / ĉi tiu = този

tie ĉi / ĉi tie = тук

-ind-

Наставката **-ind-** показва, че си струва (заслужава) да направите нещо:

aŭskultinda = заслужава си да се чуе

---

leginda = заслужава си да се прочете

---

bedaŭrinda = за съжаление

---

nedankinda = не заслужава благодарност (няма защо)

kioma?

Въпросителната дума **kioma** се използва, когато се пита за времето, показвано от часовник:

Kioma horo estas? = Колко е часът? (Буквално: Кой подред час е?)

▼ Блок 19 (сесии 37-38)

Учебни цели

- научаване как се сравнява на есперанто (сравнителна степен, превъзходна степен)
- повторение на вече познатите думи, които се отнасят до сравнение (**kiu**, **tia**, **tie** и т.н.)

Необходими учебни средства

- компютър за пускане на звук

Подготовка

- Звуци **1, 2, 3**
- Копия на **M1**
- Копия на **M2**
- Упражнение **M3**
- Копия на **M4**
- Копия на **M5**

Нови думи

sinjoro = господин

horo = час

vendi = продавам

komenci = започвам

aŭto = автомобил; кола

pli = по-... (сравнителна степен)

plaĉi = харесвам се

ol = от, отколкото (предлог за сравнителна степен)

la plej = най-... (превъзходна степен)

ĉi = частица за означаване на близост

aŭskulti = слушам

pli ol = по-... от

forgesi = забравям

plej el = най-... от

helpi = помагам

Учебен план

---

10 мен Раздайте **M1** и слушайте Аудио **1**. Прочетете и преведете текста заедно. Помолете учениците да прочетат 2 изречения и да ги преведат отново. Когато стигнат до края на текста, те започват отново, но този път без превод. Учителят помага само с правилно произношение и, ако е необходимо, с превод.

Помогнете на учениците да преведат изречения, съдържащи сравнителна и превъзходна степен: **la plej bona el, pli rapida ol ...**

---

5 мен Неезикова игра за пауза

---

20 мен Раздайте диалозите **M2**.

Разделете учениците по двойки и ги помолете да четат диалога и да го преведат. Помолете една двойка да чете диалога на глас и да го превежда ред по ред. Помогнете им с превода, ако е необходимо. После помолете тази двойка да изиграе диалога, без отново да го превежда. Ако има време, можете да помолите друга двойка да изиграе диалога.

Обяснете, че прилагателните и наречията в сравнителна и превъзходна степен не се променят и че само се добавят **pli** или **plej** (**bona – pli bona, plej bona, bone – pli bone, plej bone**).

---

10 мен Пауза

---

20 мен Раздайте **M3**. Разделете учениците на тройки или четворки. Всяка група трябва да свързва изразите с думи от таблицата. Можете да направите игра: печели най-бързата група.

Накарайте учениците да осъзнаят, че заглавията в таблицата са малко по-различни един от друг, например **kIU – tiu** и т.н. Учениците да обърнат внимание на сходството между думите във всяка двойка. Причината за това ще бъде обяснена по-подробно в следващите блокове.

---

5 мен Неезикова игра за пауза

---

10 мен Раздайте **M4**. Помолете учениците заедно да преведат песента и да я изпеят заедно 2-3 пъти.

Дайте домашно задание.

Nova aŭto (1-a parto)

Sinjoro Rapid, amiko de Marko, eniris vendejon de aŭtoj. Tie li vidas belan sinjorinon, kiu plaĉas al li. Vendisto venas al li. Sinjoro Rapid demandas:

- Kiu aŭto estas la plej bona?
- Tiu ĉi estas la plej bona el ĉiuj.
- Ĉu ĝi estas rapida?
- Ĝi estas pli rapida ol aliaj.

- A** Mi aŭdis ke vi volas novan aŭton. Ĉu estas vero?
- B** Jes, mia aŭto estas malnova kaj malbona.
- A** Ĉi tie estas aŭtovendejo. Kiu aŭto plej multe plaĉas al vi?
- B** Tiu ĉi. Ĝi estas pli bona ol mia.
- A** Ho, 20 000 eŭroj! Multekosta!
- B** Mi ne havas sufiĉan monon por ĝi. Mi aĉetos iun malpli koston.
- A** Sed ĝi estas tre rapida.
- B** Mi ne devas havi la plej rapidan aŭton el ĉiuj.
- A** Ĉu vi ne ŝatas vojaĝi pli rapide ol aliaj?
- B** Ne. Mi ne volas akcidenton.

M3 Упражнение

Поставете изразите в правилната група: vendisto, forta, riĉa, la plej bona, lingvo, en vendejo, pli bela, en la hejmo de Marko, aŭto, en sportejo, domo, kafo, sur tablo, amiko, en nia lernoĉambro, en via lernolibro, kelnero, sur papero, kuko, Marko, malpli granda, sinjorino, vizaĝo, malvarma, letero, sportisto, frato, pli rapida

Kiu? Tiu!	Kie? Tie!	Kio? Tio!	Kia? Tia!

Решение:

Kiu? Tiu!	Kie? Tie!	Kio? Tio!	Kia? Tia!
Marko	en vendejo	aŭto	forta
vendisto	sur tablo	kafo	pli rapida
sinjorino	en via lernolibro	kuko	la plej bona
amiko	en sportejo	letero	pli bela
kelnero	sur papero	vizaĝo	riĉa
frato	en la hejmo de Marko	domo	malpli granda
sportisto	en nia lernoĉambro	lingvo	malvarma

M5 Песен

Създайте изречения с думите по-долу. Можете да добавите и други думи.

ion – diri – volas	→	Mi volas diri ion.
libroj – plaĉas – tiuj	→	
amikon – kian – volas	→	
aŭto – tiu ĉi – rapide	→	
forgesis – Marko – ion	→	
iras – lernantoj – kien	→	

Създайте изречения с компютъра. Създавайте 5 изречения ежедневно; превеждайте ги и ги записвайте, ако са правилни.

M6 Домашно задание

- A** Kion vi faras dum la tago?
B Je la sepa horo kaj tridek minutoj mi iras en lernejon.
A Kion vi faras, dum vi estas en lernejo?
B Mi lernas multajn novajn aferojn.
A Ĉu vi ŝatas matematikon?
B Jes, mi ŝatas ĝin pli multe ol lingvojn. Sed plej multe mi ŝatas muzikon.
A Kiam vi revenas hejmen?
B Mi revenas je la dekdua horo.
A Kie vi tagmanĝas? Ĉu en lerneja manĝejo?
B Ne. Hejme mi manĝas bonan manĝon, kiun kuiris mia patrino.
A Kaj poste? Ĉu vi ludas kun geamikoj?
B Jes, sed unue mi devas lerni kaj skribi hejmtaskojn.
A De kiu estas la lernolibroj tie sur la tablo?
B Tio estas miaj lernolibroj kaj lernolibroj de mia fratino.

▼ Блок 20 (сесии 39-40)

Учебни цели

- повторение на съдържанието на предишните уроци (модални глаголи, числителни имена, граматични окончания)

Необходими учебни средства

- компютър за пускане на звук

Подготовка

- Копия на **M7**
- Копия на **M8**
- Копия на **M9**
- Копия на **M10**
- Копия на **M11**

Учебен план

---

20 мен Раздайте диалозите **M6**.

Разделете учениците по двойки и ги помолете да четат диалога и да го превеждат. Помолете една двойка да чете диалога на глас и да го превежда ред по ред. Помогнете им с превода, ако е необходимо. После помолете тази двойка да изиграе диалога, без отново да го превежда. Ако има време, можете да помолите друга двойка да изиграе диалога.

---

5 мен Неезикова игра за пауза

---

10 мен Раздайте **M7**. Помолете учениците да попълнят празните места с правилния модален глагол.

---

10 мен Раздайте **M8**. Помолете учениците да прочетат изреченията и да ги преведат на своя език.

Учениците повтарят сравнение на прилагателни и наречия. В някои случаи префиксът **MAL-** се добавя **malpli**, **malplej**.

---

10 мен Пауза

---

5 мен Неезикова игра за пауза

---

10 мен Раздайте **M9**. Помолете учениците да свържат изреченията с изображенията и времената.

---

10 мен Раздайте **M10**. Това е упражнение с песента **Dek boteloj**, която беше научена в урока 4. Помолете учениците да добавят липсващите числа към песента.

След това изпейте песента заедно 2-3 пъти. По този начин учениците ще повторят свързаните с числа думи.

Дайте домашно задание.

M7 Диалог

Запълнете празните места с правилен глагол: {n}

Mi petas, ĉu vi _____ helpi al mi? – Kompreneble!

Hodiaŭ Marko ne _____ skribi hejmtaskon. Tio plaĉas al li.

Ni havas malnovan aŭton. Ĝi ne funkcias kaj ni ne _____ vojaĝi plu.

Ana ankoraŭ ne _____ dormi. Ŝi ŝatas plu legi la libron.

Mia edzo _____ labori tre longe kiel kelnero.

La sinjoro iras malrapide. Li estas maljuna, li ne _____ iri pli rapide.

Ĉu vi _____ fermi la fenestron? – Mi povas, sed mi ne _____. Estas varme en la ĉambro.

Marko _____ aĉeti kukon por Ana, sed li ne havas sufiĉan monon.

Ivo ne havas tempon por ludi kun mi. Li _____ rapide iri en vendejon kaj aĉeti panon.

M8 Упражнение

Преведете на вашия език.

La unua vendisto estas bona. La dua vendisto estas pli bona ol la unua. La tria vendisto estas la plej bona el ĉiuj.

Mia domo estas malgranda. La domo de Marko estas pli malgranda ol mia. La domo de Julia estas la plej malgranda.

La patrino de Ana kuiras bone. La patrino de Marko kuiras pli bone. Mia patrino kuiras plej bone.

Petro lernas lingvojn rapide. Mi lernas lingvojn pli rapide ol li. Mia fratino lernas lingvojn plej rapide el ni ĉiuj.

Tiu ĉi foto estas bela. La dua foto estas malpli bela. La lasta foto estas la malplej bela.

M9 Упражнение

Свържете времето с изреченията.

7.30	Mi revenas hejmen el la lernejo.
8.00	Post la tagmanĝo mi lernas en mia ĉambro.
12.00	Mi iras en lernejon.
12.30	Mi ludas sur la strato kun geamikoj.
14.00	Mi dormas.
16.00	Mi manĝas hejme tagmanĝon, kiun kuiris mia patrino.
21.00	Mi sidas en lernoĉambro kaj mi aŭskultas la instruiston.

Dek boteloj

Dek boteloj pendas sur la mur'

Sed se akcidente falas unu nur, tiam naŭ boteloj pendas sur la mur'.

Naŭ boteloj pendas sur la mur' sed se akcidente falas unu nur,

Tiam ok boteloj pendas sur la mur'.

Ok boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam sep boteloj pendas sur la mur'.

Sep boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam ses boteloj pendas sur la mur'.

_____ boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam _____ boteloj pendas sur la mur'.

_____ boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam _____ boteloj pendas sur la mur'.

_____ boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam _____ boteloj pendas sur la mur'.

_____ boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam _____ boteloj pendas sur la mur'.

Du boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur, tiam unu botelo pendas sur la mur'.

Unu botelo pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur, tiam nurodoro restas sur la mur'.

Мелодия: [YouTube](#)

M11 Домашно задание

Добавете правилното окончание: -j, -n, -jn

Antaŭ la domo de Marko staras modernaj aŭto _____.

Antaŭ dek minuto _____ venis la patro hejmen.

La botelo _____, kiuj staras sur la tablo en kuirejo, estas miaj.

Donu al mi la grandajn libro _____, kiuj estas tie malantaŭ vi.

Ĉu vi aŭdas mi _____ bone?

Post du horoj la vendisto fermos la vendejo _____.

En lernoĉambro sidas lernanto _____ kaj ili aŭskultas instruisto _____.

Vi havas tre bela _____ okulo _____.

La fotoj, kiuj pendas sur la muro, estas tre bela _____.

Ivo ne komprenas la lastan hejmtasko _____, kiu _____ li ricevis en la lernejo.

Създайте изречения с компютъра. Създавайте 5 изречения ежедневно; превеждайте ги и ги записвайте, ако са правилни.

▼ Блок 21 (сесии 41-42)

Учебни цели

- разбиране на системата на табличните думи (че тези думи се състоят от две части и че е възможно да се конструират много комбинации с помощта на малко морфемии)
- научаване да се създават първите таблични думи (комбинации от KI-, TI-, ĆI- и -U, -O, -A, -E)
- запознаване с наставката -IND-

Необходими учебни средства

- компютър за пускане на звук, магнити

Подготовка

- Звуци 4, 5
- Копия на M12
- Упражнение M13
- Упражнение M14
- Упражнение M15
- Копия на M16
- Упражнение M17
- Копия на M18
- Копия на M19

Нови думи

forta = силен

veturi = пътувам

tre = много (за качество); твърде

ĉiuj = всички

certe = сигурно

jam = вече

kosti = струвам

jaro = година

multe = много

monato = месец

bedaŭri = съжалявам

plena = пълен

aĉeti = купувам

-ind = достоен за, заслужаващ

Учебен план

---

15 мен Раздайте **M12** и слушайте Аудио **4**. Прочетете и преведете текста заедно. Помолете учениците да прочетат 2 изречения и да ги преведат отново. Когато стигнат до края на текста, те започват отново, но този път без превод. Учителят помага само с правилно произношение и, ако е необходимо, с превод.

---

5 мен Обяснете накратко употребата на наставката **-IND-** и дайте някои примера.

Раздайте **M13**. Помогнете на учениците да създадат думи с наставката **-IND-** и ги помолете да се опитат да ги използват в изречения.

Можете да обърнете внимание на думата **nedankinde**, която се използва във вежливо изречение. Като пример можете да цитирате следния разговор:

- Ĉu vi povas helpi al mi?

- Jes.

- Dankon!

- Nedankinde!

---

5 мен Неезикова игра за пауза

---

10 мен Раздайте **M14**. Помолете учениците да помислят за значението на думите с наставка **-IND-**. След това ги помолете да съставят поне три смислени изречения. Ако имате време, някои ученици могат да прочетат резултатите си и можете да ги обсъдите.

---

10 мен Раздайте **M15**. Помолете учениците внимателно да прочетат текста и да го преведат на есперанто. Дайте около 5 минути за изпълнение на задачата. След това помолете един от учениците да прочете превода на класа. Можете да попитате други за алтернативи и да направите подсказки. Напишете правилния превод на дъската.

---

10 мен Пауза

---

15 мен Раздайте диалозите **M16**.

Разделете учениците по двойки и ги помолете да четат диалога и да го превеждат. Помолете една двойка да чете диалога на глас и да го превежда ред по ред. Помогнете им с превода, ако е необходимо. После помолете тази двойка да изиграе диалога, без отново да го превежда. Ако има време, можете да помолите друга двойка да изиграе диалога.

---

5 мен Неезикова игра за пауза

---

15 мен Раздайте диалозите **M17**.

С магнити поставете частите на пъзелите на дъската. Използвайте пъзела, за да обясните системата на табличните думи. След това помолете учениците да съставят различни таблични думи и да помислят за значенията им.

Обърнете внимание на учениците за сходството между думите в **kIU – tIU, kie – tie** и т.н. Сега към всяка двойка се добавя по една подобна дума: **kIU – tIU – ĉIU, kie – tie – ĉie** и т.н.

---

10 мен Раздайте **M18**. Помолете учениците да разберат кои пъзели в кои изречения са подходящи.

Дайте домашно задание.

Nova aŭto (2-a parto)

– Ĉu ĝi estas ankaŭ forta?

– Ho jes, ĝi estas tre forta.

– Certe ĝi estas multekosta?

– Kompreneble, ĝi estas la plej multekosta el ĉiuj.

– Dankon, bedaŭrinde mi ne aĉetos novan aŭton, ĉar mia malnova aŭto estas la plej malmultekosta el ĉiuj. Mi ankoraŭ veturos per ĝi.

M13 Упражнение

Свържете думите с окончанието **-IND-** и направете изречение.

aĉeti	aĉetinda	La ruĝa aŭto estas aĉetinda.
lerni	lerninda	
vidi	vidinda	
danki	nedankinde!	

M14 Упражнение

Съставете смислени въпроси. Запишете ги.

Ĉu Kie Kiam Kiel	la nova filmo Esperanto tiu ĉi libro via kafo la kanto matematiko la letero de Marko la parolo de Ana la manĝo en restoracio la aŭto de via amiko	estas povas esti	vidinda leginda lerninda havinda aĉetinda kuirinda trinkinda manĝinda aŭskultinda kantinda	?
---------------------------	--	---------------------	---	---

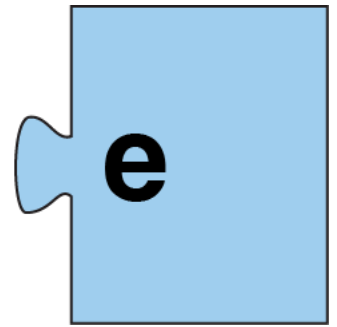
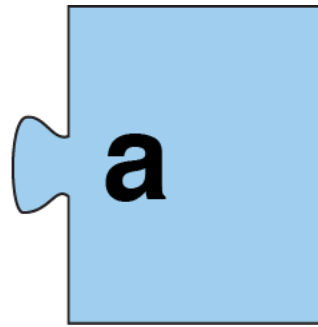
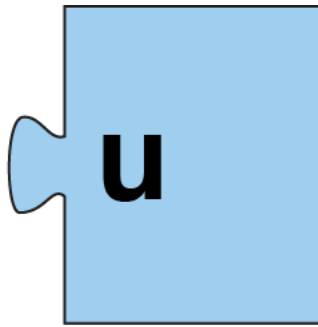
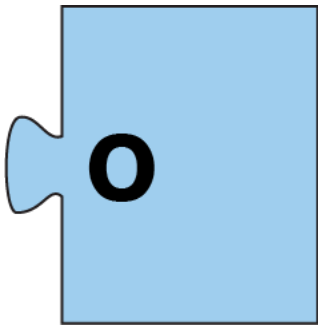
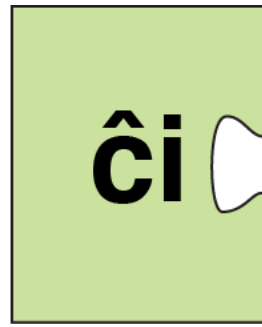
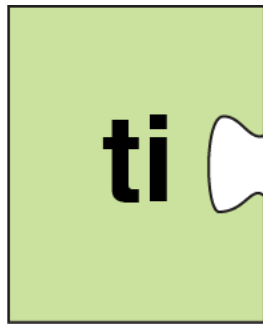
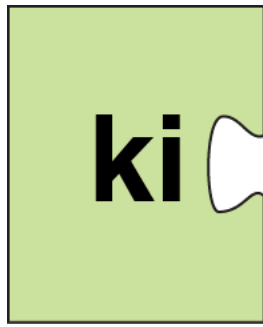
M15 Упражнение за превод

Преведете на есперанто.

Майката ме попита къде са всичките ми учебници. Казах, че са някъде в моята стая. Търся учебник по есперанто. Къде сложих учебника по математика? Как ще уча днес?

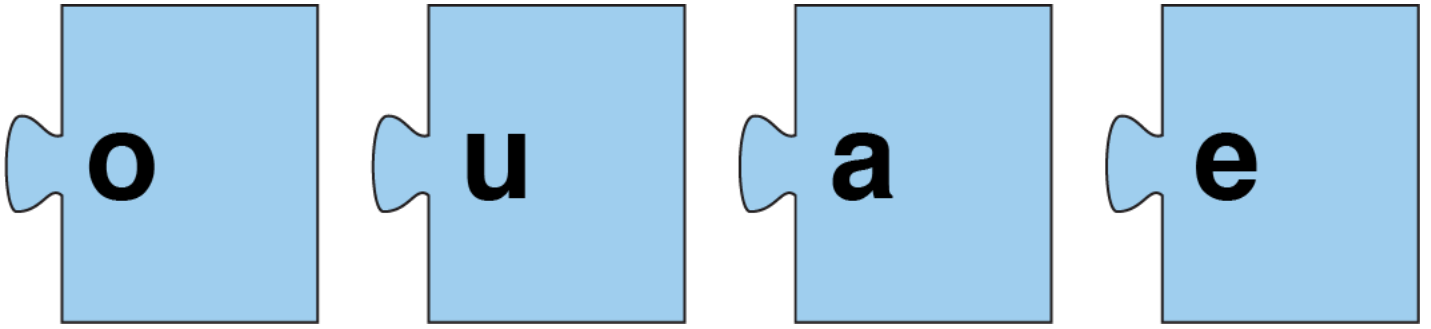
- A** Ĉu vi ŝatas vojaĝi?
- B** Jes, mi multe ŝatas vojaĝi. En ĉi tiu jaro mi volas veturi en Slovakion.
- A** Kiel vi volas veturi?
- B** Per mia aŭto.
- A** Ĉu vi veturos longe de Zagrebo al Slovakio?
- B** Certe, eble kvin horojn.
- A** Kiun urbon vi volas vidi?
- B** Mi volas vidi Bratislavon. Kaj certe ankaŭ Partizánske.
- A** Ho! Ĉu Partizánske estas vidinda?
- B** Kompreneble, ĝi estas bela malgranda urbo. Loĝas tie multaj homoj, kiuj parolas Esperanton.
- A** Mi bedaŭras ke mi ne povas iri kun vi.
- B** Mi aĉetos ion belan por vi.
- A** Dankon! Ĉu vi havas multajn dolarojn?
- B** En Slovakio mi devas havi ne dolarojn, sed eŭrojn.

M18 Упражнение

Разберете кои частички от пџела са подходящи в следните изречения.

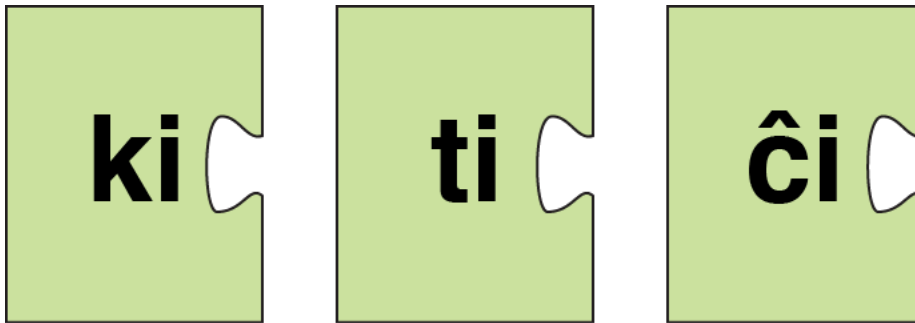
Diru, ki _____ sidas en la kafejo? – Marko kun Ana.

Ki _____ sinjoro staras sur la strato? – Maljuna.

Mi ne volas sidi ti _____. Mi serĉos alian lokon.

Mi ŝatas manĝi vere ĉi _____n.

Ĉi _____j lernantoj sidas kaj skribas.

_____ u foto ne plaĉas al Ivo, ĉar ĝi estas malnova.

Marko ne scias, _____ e estas liaj lernolibroj.

En la laborejo _____uj sidas kaj laboras, nur mi trinkas kafon.

La kafo por mi devas esti tre varma. Mi ŝatas trinki _____an kafon.

La patrino koleras: “_____e estas viaj paperoj! En via ĉambro, en kuirejo, sur la tablo...”

M19 Домашно задание

Съставете подобни изречения. Заместете думата с удебелен шрифт с друга.

пример:

Multaj homoj en Slovakio parolas la **slovakan** lingvon.

...la Esperantan lingvon.

...la germanan lingvon.

Mi bedaŭras, ke vi forgesis la **libron** hejme.

Sur tiu strato staras **hotelo**.

Kiuj lernantoj **sidas** en la lernejo?

Mi **volas** vojaĝi ien, kie estas belaj urboj.

Mi ne scias, ke Julia **skribis** al mi leteron.

Създайте изречения с компютъра. Създавайте 5 изречения ежедневно; превеждайте ги и ги записвайте, ако са правилни.

▼ Блок 22 (сесии 43-44)

Учебни цели

- научаване на нови таблични думи, които окончават на **-AM** и започват с **I-** и **NENI-**
- повторение на вече научени приставки
- повторение на глаголи от предишните уроци и ги използване в изречения

Необходими учебни средства

- компютър за пускане на звук

Подготовка

- Звук 6
- Копия на **M20**
- Упражнение **M21**
- Упражнение **M22**
- Копия на **M23**

Учебен план

---

5 мен

Неезикова игра за пауза

---

20 мен

Раздайте **M20**. Пуснете аудиозапис⁶ на компютъра. Помолете учениците да слушат внимателно и да попълнят липсващите думи.

Разделете учениците по двойки и ги помолете да четат диалога и да го преведат. Помолете една двойка да чете диалога на глас и да го превежда ред по ред. Помогнете им с превода, ако е необходимо. После помолете тази двойка да изиграе диалога, без отново да го превежда. Ако има време, можете да помолите друга двойка да изиграе диалога.

Обяснете значението на новите думи в таблицата: **neniam, kiam, tiam**. Добавете идуми, които започват с **I-**. Тези думи се появиха в предишните уроци: **io, ie, iu** и т.н. Можете да използвате пъзела с **-AM, I-** и **NENI-**, за да илюстрирате употребата.

---

10 мен

Пауза

---

10 мен

Раздайте **M21**. Разделете учениците на тройки или четворки. Помолете ги да свържат изразите с таблични думи.

Ако искате, можете да направите малко състезание и да помолите групите да изпълнят задачата възможно най-бързо. Най-бързата група печели предизвикателството.

---

10 мен

Раздайте **M22**. Напомнете накратко за използването на приставки **-IND-, MAL-, -EJ-, RE-, -EBL-**, ако е необходимо. След това помолете учениците да попълнят празните места с липсващите приставки. Прочетете текста заедно и обсъдете отговорите.

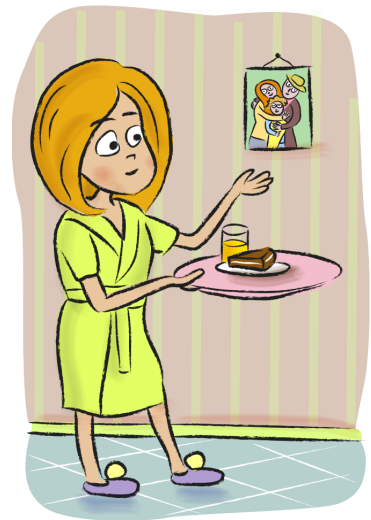
5 мен

Неезикова игра за пауза

Дайте домашно задание.

- Ana** Saluton, Maja!
- Maja** Saluton, Ana! Mi _____ ke vi venis. Bonvolu eniri!
- Ana** Dankon! Mi _____ neniam vidis ĉi tiun urbon. Vi havas tre belan domon.
- Maja** Ĉi tie estas mia ĉambro. Ĉu mi povas porti por vi sukron?
- Ana** Jes, multan _____. Dum la vojo mi ne trinkis.
- Maja** Mi portis ankaŭ kukon. Ĝi estas ankoraŭ _____, mi faris ĝin antaŭ unu horo.
- Ana** La kuko estas tre bona!
- Maja** Mi ĝojas. Mi skribos por vi sur paperon, kiel oni faras ĝin.
- Ana** _____ estas sur la foto, kiu pendas _____ sur la muro?
- Maja** Tio estas foto de mi, miaj _____ kaj miaj gepatroj.
- Ana** Kiam oni faris tiun ĉi foton?
- Maja** Antaŭ tri jaroj. Tiam mia _____ frato iris la unuan fojon en lernejon.

M22 Упражнение

Попълнете празните места с правилния елемент: **-ind-**, **mal-**, **-ej-**, **re-**, **-ebl-**. Всеки елемент да се използва по два пъти.

Mi volas jam esti hejme. Ne plaĉas al mi en malsanul_____o.

Ĉu estas io en la boteloj en kuirejo? – Ne, ĉiuj estas_____plenaj.

En sport_____o estas malvarme.

Kiel okazis al vi la akcidento? – La biciklisto ne estis en nokto bone vid_____a.

Marko parolis, ke Vieno estas vizit_____a urbo.

Peter donis manĝon al _____riĉulo, kiu sidis sur la strato.

Mi ne komprenas la hejmtaskon. Mi devas _____legi ĝin.

Ĉu vi povas helpi al mi? – Kompren_____e!

Ivo aĉetis por sia fratino tre leg_____an libron.

Mi malĝojas, ke vi devas jam iri hejmen. Kiam ni _____vidos unu la alian?

M23 Домашно задание

Запълнете празните места с правилен глагол: **falis, okazis, kanti, redoni, forgesi, devas, dormas, bedaŭras, aŭskulti, rigardas** Всеки глагол може да бъде използван само веднъж. Преведете изреченията на вашия език.

Vi faris nur unu taskon. Sed vi _____ fari du taskojn.

Mi _____, sed ni ne estas hejme. Ni ĉiuj estas en laborejo.

Kien _____ la libro? – Malantaŭ la skribotablon.

Ĉu mi povas _____ kun vi iun belan kanton?

Ana _____ ĉiam nur amfilmojn.

Tio _____ hodiaŭ en lernejo.

Kiam vi povas _____ al mi la libron?

Mi vere ne scias, kian muzikon _____ Petro.

Je tiu nokta horo mi jam _____.

Kiel vi povis _____ mian nomon?

Създайте изречения с компютъра. Създавайте 5 изречения ежедневно; превеждайте ги и ги записвайте, ако са правилни.

▼ Блок 23 (сесии 45-46)

Учебни цели

- повторение на числата и научаване как да се казва времето според часовника
- запознаване с нови таблични думи, завършващи на **EL-**, **-AL** и **-OM**

Необходими учебни средства

- компютър за пускане на звук

Подготовка

- Звуци **7, 8, 9**
- Копия на **M24**
- Упражнение **M25**
- Упражнение **M26**
- Упражнение **M27**
- Копия на **M28**
- Копия на **M29**

Нови думи

dum = 1. по време на, през; 2. докато

---

tempo = време (астрономическо)

---

tion = това (във винителен падеж)

---

vivi = живея

---

sed = но, обаче

---

kiel = как; както

---

tiun = този (във винителен падеж)

kial = защо

ĉar = защото

---

kiom = колко; колкото

---

edzo = съпруг

---

kie = къде

---

sendi = изпращам

Учебен план

---

15 мен Раздаване на текста **M24** и слушане на звука **7**.

Прочетете и преведете заедно. Помолете учениците да прочетат 2 изречения и да ги преведат отново. Когато стигнат до края на текста, те започват отново, но този път без превод. Учителят помага само с правилно произношение и, ако е необходимо, с превод.

---

5 мен Раздайте **M25**. Помолете учениците да прочетат изреченията и да ги свържат с подходящото време на часовника.

---

5 мен Неезикова игра за пауза

---

10 мен Обяснете значението и употребата на табличните думи, завършващи на **-EL**, **-AL** и **-OM**. Можете да създадете свой собствен пъзел (както в **M19**), за да илюстрирате използването на тези окончания.

---

10 мен Пауза

---

10 мен Раздайте **M26**. Разделете учениците на тройки или четворки. Помолете ги да свържат изразите с таблични думи. Ако искате, можете да направите малко състезание и да помолите групите да изпълнят задачата възможно най-бързо. Най-бързата група печели предизвикателството.

---

10 мен Раздайте **M27**. Помолете учениците да попълнят празните места с правилните думи на таблицата.

---

5 мен Неезикова игра за пауза

---

10 мен Раздайте диалозите **M28**.

Разделете учениците по двойки и ги помолете да четат диалога и да го превеждат. Помолете една двойка да чете диалога на глас и да го превежда ред по ред. Помогнете им с превода, ако е необходимо. После помолете тази двойка да изиграе диалога, без отново да го превежда. Ако има време, можете да помолите друга двойка да изиграе диалога.

Дайте домашно задание.

Nova aŭto (3-a parto)

Dum li tion diris, li denove rigardis la belan sinjorinon. Sed la vendisto diris:

– Estos pli bone, ke vi ne rigardu tiun ĉi sinjorinon. Ankaŭ ŝi estas tre multekosta. Mi scias, ĉar mi estas ŝia edzo.

M25 Упражнение

Колко е часът? Прочетете изреченията и ги свържете с точното време.

Estas la kvina horo.

Estas la dektria horo kaj dudek minutoj.

Estas dek minutoj antaŭ la sesa horo.

Estas kvin minutoj post la kvara horo.

M27 Упражнение

Попълнете с една от тези три думи: **kiel, kial, kiom**.

Saluton! Longe mi ne vidis vin. _____ vi fartas? – Bone, dankon.

Julia, _____ vi ne volas iri kun mi en kinejon? – Ĉar mi devas multe lerni.

Sinjoro vendisto, _____ kostas tiu ĉi biciklo? – Ĝi kostas 200 eŭrojn.

_____ vi volas, ke mi fermu la fenestron? – Ĉar estas malvarme en la ĉambro.

Ĉu ni povas unu horon trankvile sidi kaj trinki sukon? – Mi ne scias, _____ da tempo ni havas.

Ĉu vi vojaĝos per aŭto? – Ne, mi volas vojaĝi tiel, _____ vi: per biciklo.

Mi ne komprenas, _____ vi estas kolera. – Mi estas kolera, ĉar vi legis miajn leterojn.

Diru, _____ estas naŭ plus ok? – Dek sep.

_____ vi fariĝis ruĝa? – Mi forgesis mian monon hejme.

_____ oni kuiras tiun ĉi manĝon? – Tre facile. Mi skribos tion al vi sur papero.

- Marta** Saluton, Lucia! Kiel vi fartas?
- Lucia** Saluton, Marta! Mi fartas tre bone, dankon. Kaj vi?
- Marta** Ankaŭ mi bone.
- Lucia** Dum longa tempo mi ne vidis vin. Kie vi nun vivas?
- Marta** Mi ne plu vivas en Ĉeĥio. Jam unu monaton mi vivas kaj laboras en Slovakio.
- Lucia** Ho, interese! Kiel plaĉas al vi via nova laboro?
- Marta** Mi ŝatas ĝin. Ĝi estas pli bona kaj pli interesa ol la malnova laboro.
- Lucia** Tio estas bona. Mia edzo koleras pri mia laboro.
- Marta** Kial?
- Lucia** Ĉar mi devas en ĉiu tago labori tre longe.
- Marta** Kien vi iras?
- Lucia** Mi iras sendi leteron kaj poste trinki kafon. Ĉu vi volas iri kun mi?
- Marta** Kompreneble.
- Lucia** Bone! Ni devas paroli kune pri multaj aferoj, kiuj okazis.

M29 Домашно задание

Свържете въпросите с отговорите. Преведете на вашия език.

Kiom da boteloj staras sur la tablo?	En Zagrebo.
Kie vivis edzino de la vendisto?	Ĉar mi ne konas la respondon.
Kiel Petro volas veturi?	Unu aŭto veturis tre rapide.
Kiel okazis la granda akcidento sur la strato?	Tre multaj.
Kial vi nenion diras?	Per biciklo.

▼ Блок 24 (сесии 47-48)

Учебни цели

- повторение на таблицата на съотносителните думи
- разбиране, че някои съотносителни думи могат да имат окончание за винителен падеж-N

Необходими учебни средства

- компютър за пускане на звук, червени и зелени карти

Подготовка

- Звук 10
- Упражнение М30
- Копия на М31
- Копия на М32
- Упражнение М33
- Цветни карти с думи М34
- Копия на М35
- Копия на М36

Учебен план

10 мен Раздайте **M30**. Помолете учениците да намерят липсващата дума. Те могат да избират от три варианта.

5 мен Неезикова игра за пауза

20 мен Раздайте **M31**. Пуснете аудиозапис **10** на компютъра. Помолете учениците да слушат внимателно и да попълнят липсващите думи.

Разделете учениците по двойки и ги помолете да четат диалога и да го преведат. Помолете една двойка да чете диалога на глас и да го превежда ред по ред. Помогнете им с превода, ако е необходимо. После помолете тази двойка да изиграе диалога, без отново да го превежда. Ако има време, можете да помолите друга двойка да изиграе диалога.

Уверете се, че учениците разбират значението на текста. Ако някои не разбират всички таблични думи, можете да обясните значенията им с пъзела.

10 мен Пауза

10 мен Раздайте **M33**. Помолете учениците да направят изречения с думите, отбелязани с получерни букви. Обърнете им внимание на важноста на окончанието за винителен падеж **-N**.

Ако има време, те могат да образуват двойки, да си задават един на друг въпросите и да им отговарят.

10 мен Раздайте **M34**. Разделете учениците на няколко групи. Обяснете правилата на упражнението и накарайте учениците да разберат, че понякога табличните думи могат да получат окончание за винителен падеж **-N**. Дайте на всяка група набор от червени и зелени карти. Един ученик от всяка група взема по една карта от всяко тесте. След това всеки ученик от групата пише своето изречение, съдържащо табличната думата и глагола. После следващият ученик взема по една карта от всяко тесте и всички пишат изреченията си. Продължавайте така, докато всички ученици имат възможност да вземат карти. Ако има достатъчно време, може да прочетете и сравните няколко изречения.

Червени карти (съотносителни думи): *kio, kiu, nenion, neniŭ, neniam, ĉiuj, ĉio, ĉiam, tion, iu, iam*

Зелени карти (глаголи): *havas, skribas, legas, forgesas, vidas, montras, demandas, estas, staras*

5 мен Неезикова игра за пауза

15 мен Повторете изразите за поздрав и представяне. Разделете учениците на двойки и ги помолете да напишат собствен диалог за запознаване с някого. Те могат да използват различни поздравии, да питат за името, възрастта или държавата на другия човек или всичко друго, за което се сетят. Можете също така да напишете примерни изречения на дъската като идеи.

Примери:

Kio estas via nomo?

Kiel vi fartas?

Kiom da jaroj vi havas?

De kie vi estas?

Kie vi vivas?

5 мен Раздайте **M35**. Помолете учениците заедно да преведат песента и да я изпеят заедно 2-3 пъти.

Дайте домашно задание.

M30 Упражнение

Изберете правилната дума.

Sinjoro Rapid demandis la vendiston, _____ (kiel, kiom, kia) kostas la bela ruĝa aŭto.

Mi volas paroli Esperanton _____ (iu, neniam, tiel) bone kiel vi.

Mi koleras, ĉar vi _____ (tio, iel, neniam) fermas la pordon de nia ĉambro.

Ivo ŝatas aŭskulti _____ (tian, ion, iam) muzikon kiel mi.

Post kvar monatoj _____ (ĉiam, ĉiuj, tiam) revenis hejmen.

_____ (Kiu, Kiel, Kial) estas la simpatia sinjorino tie malantaŭe?

Mi ne komprenas, _____ (kial, ĉial, nenial) neniu venis.

Vi havas tre belan voĉon. Bonvolu kanti _____ (ion, ĉien, io).

Peter ankoraŭ _____ (tie, kiam, neniam) veturis al Parizo.

Malgrandaj infanoj volas manĝi _____ (tiu, ĉion, tial) en ĉambro.

- A** Ho, mi ne havas _____ de matematiko.
- B** Pardonu, kion vi diris? Mi ne aŭdis vin.
- A** Mi diris, ke mi forgesis mian lernolibron.
- B** Kiun lernolibron? Ĉu _____?
- A** Ne ĉiujn. Nur tiun, en kiu estas matematikaj taskoj.
- B** Kaj _____ ĝi estas?
- A** Mi ne scias. Eble hejme, ie en mia ĉambro.
- B** Ĉu vi serĉis ĉie?
- A** Kompreneble, sed la libro estas _____.
- B** _____ estas mia lernolibro. Vi povas labori kun ĝi.
- A** Multan dankon!
- B** Ho, ankaŭ mi _____ ion.
- A** Kion?
- B** Lernolibron de Esperanto. Kiel mi legos la novan tekston sen ĝi?
- A** Tiun lernolibron mi havas. Vi povas legi la tekston el ĝi.
- B** Dankon! _____ bone, ke ni sidas kune!

- A** Ho, mi ne havas **lernolibron** de matematiko.
B Pardonu, kion vi diris? Mi ne aŭdis vin.
A Mi diris, ke mi forgesis mian lernolibron.
B Kiun lernolibron? Ĉu **ĉiujn**?
A Ne ĉiujn. Nur tiun, en kiu estas matematikaj taskoj.
B Kaj **kie** ĝi estas?
A Mi ne scias. Eble hejme, ie en mia ĉambro.
B Ĉu vi serĉis ĉie?
A Kompreneble, sed la libro estas **nenie**.
B **Ĉi tie** estas mia lernolibro. Vi povas labori kun ĝi.
A Multan dankon!
B Ho, ankaŭ mi **forĝesis** ion.
A Kion?
B Lernolibron de Esperanto. Kiel mi legos la novan tekston sen ĝi?
A Tiun lernolibron mi havas. Vi povas legi la tekston el ĝi.
B Dankon! **Kiel** bone, ke ni sidas kune!

M33 Упражнение

Съставете въпроси за думите с удебелен шрифт. Внимавайте за окончанието за винителен падеж-N.

La lasta tago de la jaro estis tre malvarma .	→	Kia estis la lasta tago de la jaro?
La geedzoj iris en la restoracion .	→	Kien iris la geedzoj?
Petro trinkis tre bonan kafon en restoracio.	→	
Kelnero rapide alportis al Julia varman kafon.	→	
Ivo veturis en Slovakion per aŭto .	→	
Sur tiu ĉi strato staras la plej multekosta hotelo.	→	
La instruistino donis al lernantoj malfacilan taskon .	→	
La libro, kiun vi volas aĉeti, kostas 15 eŭrojn .	→	
Julia lernas novajn lingvojn rapide.	→	
Je la tria horo mi ludas kun mia malgranda frato.	→	
Julia estas en malsanulejo, ĉar ŝi falis .	→	
Tra la pordo venas miaj geamikoj.	→	

kio

kiu

nenion

neniu

neniam

ĉiuj

ĉio

ĉiam

tion

iu

iam

havas

skribas

legas

forgesas

vidas

montras

demandas

estas

staras

Ĵomo: Ĉu vi volas min?

Ho, kion vi faras? demandas nun Marko.

Mi legas la libron, mi lernas la lingvon.

Ĉu kun mi vi venos al kafo amika?

Vi trinkos la kafon, parolos kun mi.

Mi dankas, ho Marko, mi ŝatas la kafon,
se ĝi estas bona, se ĝi estas varma.

Mi tre ŝatas sidi kun vi en la ĉambro,
sed nun mi ne povas, mi diras al vi.

Мелодия: esperantofre.com

M36 Домашно задание

Допълнете изреченията.

Ki _____ el tiuj du libroj estas pli facila?

Ti _____ filmon mi rigardis jam antaŭ kvar jaroj. Ĝi ne estas bona.

Ki _____ estas la letero, kiun Ana skribis al mi? Mi serĉas ĝin jam du horojn.

Ne ĉio, ki _____ oni diras, estas vero.

Ĉu vi ne vidis, ke la sinjorino falis? Kial vi nen _____ faris?

Ki _____ kantojn vi ŝatas aŭskulti? – Novajn.

Ki _____ ni revidos unu la alian? – Post unu monato.

Oni diras, ke en urbocentro oni malfermos plian vendejon. Ĉu t _____ estas vero?

Neni _____ vi havas tempon por iri kun mi en kinejon!

Ĉu vi ne koleras, ke vi nun devas vivi en alia urbo? – Ne. T _____ estas la vivo.